

Memo: Bestuurlijke Verankering en Startvoorbereiding Grip op Onbegrip – ZonMw-Vervolgsubsidie Fryslân

Datum: 12-02-2026

Aan: Betrokken ambtenaren binnen de integrale keten (zorg, veiligheid en sociaal domein)

Doel van deze memo: Deze memo geeft een overzicht van de voortgang, besluitvorming en benodigde stappen rondom het ZonMw-programma Grip op Onbegrip, de samenwerkingsovereenkomst (SOK) en de bestuurlijke verankering binnen Fryslân.

Aanleiding

Grip op Onbegrip is een landelijk programma van ZonMw dat sinds 2021 loopt. ZonMw is de Nederlandse organisatie die onderzoek en innovatie in gezondheid, zorg en welzijn programmeert en financiert. Daarnaast is ZonMw een zelfstandig bestuursorgaan dat subsidieprogramma's uitvoert in opdracht van onder andere het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Grip op Onbegrip is de opvolger van het eerdere Actieprogramma Verward Gedrag en helpt organisaties in de zorg, het sociaal domein en de veiligheidsketen om beter samen te werken rondom mensen met onbegrepen gedrag. Onder onbegrepen gedrag verstaan we gedrag dat afwijkt of zorgwekkend is, waarbij niet duidelijk is *waarom* iemand zich zo gedraagt en welke zorg of ondersteuning nodig is. Zorg en begeleiding voor personen met onbegrepen gedrag is een organisatie overstijgend vraagstuk. Tevens is het een domein overstijgend vraagstuk (zorg, veiligheid, sociaal domein). Casuïstiek is soms complex net zoals de aanpak complex kan zijn. Dit benadrukt de noodzaak van een aanpak waarbij zorgorganisaties, politie en het sociaal domein samenwerken om passende hulp te bieden. Het actieprogramma Grip op Onbegrip verbindt zorg, veiligheid en het sociaal domein. Het stimuleert een betere samenwerking, leren en kennis delen om mensen met onbegrepen gedrag eerder en effectiever te ondersteunen.

ZonMw – startsubsidie

In april 2024 heeft Friesland vanuit het programma Grip op Onbegrip een startsubsidie ontvangen voor het project *Optimaliseren samenwerking tussen acute en niet-acute zorgketens* (looptijd: september 2024 – december 2025). De projectgroep bestond uit GGD Fryslân (penvoerder), GGZ Friesland, de gemeenten Leeuwarden, Súdwest-Fryslân en Smallingerland, Politie, Kijlstra, Dokterswacht en Inbegrepen. Later zijn Alliade, het Zorg & Veiligheidshuis, VNN en de Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag aangesloten.

De startsubsidie heeft inzicht gegeven in de aard en omvang van zorgmeldingen en onderzocht hoe samenwerking, triage en doorgeleiding van subacute meldingen verbeterd kunnen worden. Dit heeft geleid tot een versterkte samenwerking tussen zorg, veiligheid en sociaal domein, de eerste contouren van een subacuut triagemodel en een structurele verbinding met de Regionale Kenniswerkplaats Fryslân. Er zijn vier adviezen geformuleerd: het vergroten van inwonerbetrokkenheid, het verbeteren van informatie-uitwisseling en onderlinge bekendheid, het structureel borgen van ervaringsdeskundigheid en het versterken van de verbinding tussen acute en niet-acute zorg (triage en opvolging).

Het project is in december 2025 afgerond. De verdere uitwerking van de adviezen vindt plaats binnen de ZonMw-ervolgsubsidie, waarvoor de samenwerkingsovereenkomst noodzakelijk is.

ZonMw Vervolgsubsidie

De Veiligheidsregio heeft themasessies Zorg en Veiligheid ingericht. Tijdens bestuurlijke themasessies Zorg & Veiligheid worden door burgemeesters en wethouders gezamenlijk knelpunten en toekomst van zorg, veiligheid en onbegrepen gedrag in Friesland besproken. Tijdens eerdere sessies komt inzetten op ketenaanpak en integrale samenwerking naar voren.

Tijdlijn

Themabijeenkomst Zorg & Veiligheid - Maart 2025

Aanwezig: Burgemeesters en wethouders gezondheid van 18 Friese gemeenten

Tijdens de themabijeenkomst Zorg en Veiligheid in maart 2025 is bestuurlijke samenwerking als randvoorwaarde bevestigd. Er is een kernteam gevormd met politie, ggz, burgemeester en wethouder vanuit de veiligheidsregio en de directeur GGD. Deze kerngroep bereid een bestuurlijke verkenning voor om te pijlen voor een vervolg aanvraag en te werken aan een meerjarige strategie met een gecoördineerde regionale aanpak.

Bestuurlijke verkenning - 8 juli 2025

Aanwezig: GGZ Friesland, SDF, Elkien, Wender, Woon Friesland, Coöperatie RAV – Fryslân, Accolade, Gemeente Harlingen, Politie regio Fryslân, GGD Fryslân, Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag.

Op 8 juli 2025 vindt een breed bestuurlijke verkenning plaats, waarin partners uit zorg, veiligheid, sociaal domein, onderwijs en woningcorporaties hun commitment uitspreken voor een vervolg op Grip op Onbegrip. Vanuit de gemeenten zijn gemeente Opsterland en gemeente Harlingen aanwezig als portefeuillehouders. Inmiddels heeft wethouder Marianne Poelman de portefeuille overgenomen van Erik de Groot. Tijdens de bestuurlijke verkenning wordt besloten om de vervolg subsidie aan te vragen met de GGD als penvoerder met mandaat voor het opstellen van de subsidie aanvraag. Het opstellen van de subsidie aanvraag heeft plaats gevonden in de zomerperiode met tussentijdse afstemming met de bestuurlijke afvaardiging door een onafhankelijke kwartiermaker.

Digitale inloopbijeenkomst – 29 augustus 2025

Aanwezig: deelnemers project Grip op Onbegrip fase 1 waaronder gemeenten Leeuwarden, Sudwest Fryslân en Smallingerland

Op 29 augustus vond een digitale inloopbijeenkomst plaats waarin deelnemers van het project Grip op Onbegrip fase 1 zijn geïnformeerd over de subsidieaanvraag voor domeinoverstijgend samenwerken rondom personen met onbegrepen gedrag in Friesland. Tijdens de bijeenkomst werd uitleg gegeven over het aanvraagproces, de betrokken partijen, de urgentie van de deadline (9 september) en de benodigde vervolgstappen. Ook werden de governance-structuur, financiering, uitdagingen in de regio en de aansluiting op bestaande projecten besproken. De bijeenkomst had als doel om alle partners mee te nemen in het proces en draagvlak te creëren voor de gezamenlijke aanvraag.

Bestuurlijke Go/No Go ZonMw subsidieaanvraag – 1 september 2025

Aanwezig: GGZ Friesland, Gemeente Harlingen, Politie regio Fryslân, Gemeente Opsterland, GGD Fryslân

Indienen subsidie aanvraag – 5 september 2025

De vervolg subsidie is in de zomer maanden ingediend met tussentijdse afstemming met de bestuurlijke afvaardiging. De aanvraag Samen Sterker Fryslân (vervolgsubsidie ZonMw) is op 5 september 2025 ingediend. De resultaten van de startsubsidie krijgen hierin een vervolg.

Bestuurlijke afstemming – 13 oktober 2025

Aanwezig: Gemeente Opsterland, SDF, Accolade, Zorg & Veiligheidshuis Fryslân, Coöperatie RAV – Fryslân, Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag, Woon Friesland, VNN, Gemeente Sudwest Fryslân, Elkien, GGD Fryslân

Op 13 oktober zijn bestuurlijk enkele procesafspraken unaniem vastgesteld, waaronder de inrichting van een regiegroep met doorzettingsmacht, de voorbereiding van een samenwerkingsovereenkomst en de voortzetting van de kwartiermaker. Deze bijeenkomst markeert een belangrijke stap in de verdere bestuurlijke verankering van Grip op Onbegrip in Fryslân.

Toekennen subsidie – december 2025

In december 2025 is de vervolgsubsidie voor de aanvraag *Samen Sterker Fryslân* door ZonMw toegekend.

Voor honorering en start van het programma is de samenwerkingsovereenkomst noodzakelijk.

8 juli 2025	Brede bestuurlijke verkenning; commitment voor vervolg; besluitvorming over GGD als penvoerder.
Zomer 2025	Uitwerking subsidieaanvraag onder regie van kwartiermaker.
29 augustus 2025	
1 september 2025	Bestuurlijke go/no-go; akkoord op indienen subsidie.
5 september 2025	Indienen aanvraag <i>Samen Sterker Fryslân</i> .
13 oktober 2025	Bestuurlijke procesafspraken vastgesteld; start voorbereiding SOK en governance-inrichting.
December 2025	Toekenning vervolgsubsidie door ZonMw.
Begin 2026	Routing en ondertekening SOK benodigd voor start programma.

Samenhang Ttransformatieplan Mentale Gezondheid & Veerkracht (IZA) en Grip op Onbegrip (ZonMw)

Het Transformatieplan Mentale Gezondheid & Veerkracht en Grip op Onbegrip overlappen op enkele onderdelen, maar hebben een verschillend doelbereik. De 24/7-samenwerking richt zich op psychosociale hulpvragen buiten kantooruren en beoogt onnodige inzet van de GGZ-crisisdienst te voorkomen. Dit traject valt onder de stuurgroep van het transformatieplan en wordt bekostigd vanuit IZA-middelen.

Grip op Onbegrip richt zich op complexere casuïstiek van mensen met onbegrepen gedrag die tussen wal en schip vallen, met nadruk op de samenwerking tussen zorg en veiligheid. Het programma omvat governance, subacute triage, casusregie en structurele oplossingen en wordt gefinancierd via ZonMw.

Het belangrijkste verschil ligt in de doelgroep: 24/7 betreft psychosociale hulpvragen binnen de zorg, terwijl Grip op Onbegrip een bredere groep omvat, waaronder subacute meldingen vanuit politie, Dokterswacht en Rapid Responder. Hiermee richt Grip op Onbegrip zich op zowel zorg als veiligheid.

Op 17 november heeft bestuurlijke en ambtelijke afstemming plaatsgevonden over samenhang en werkafspraken. Wethouder Marianne Poelman vervult hierbij de bestuurlijke brugfunctie; projectleiders stemmen onderling af.

Middelen

De subsidiegelden zijn bestemd voor de regio als geheel en worden ingezet voor het versterken van de samenwerking, zoals gezamenlijke governance, regie en coördinatie, wonen, betere aansluiting tussen acute en niet-acute ondersteuning, werkafspraken en gegevensdeling, monitoring en lerende netwerken, en het opschalen van bestaande initiatieven.

Partners leveren geen financiële bijdrage. Hun inzet bestaat uit een evenredige in-kind bijdrage, passend bij hun rol in het project. Dit betreft inzet van professionals in werkgroepen en leeractiviteiten, het beschikbaar stellen van kennis, data en werkprocessen (binnen wettelijke kaders) en deelname aan besluitvorming in de governance. Voor de gemeenten wordt een in-bijdrage gevraagd van 2 uren per maand per gemeente.

De ZonMw-middelen worden gebruikt voor projectorganisatie en coördinatie; de in-kind bijdragen van partners zorgen ervoor dat de uitvoering wordt gedragen en ingebed in de lijn.

Governance en doorzettingskracht

Het project start met het inrichten van een governance-structuur. Het bestuurlijk gremium krijgt een agenderende en aanjagende rol. Mandaat en reikwijdte worden in een participatief proces vastgesteld. Daarbij wordt gestuurd op het voorkomen van extra overlegstructuren en op het gezamenlijk oplossen van domeinoverstijgende knelpunten die organisaties niet zelfstandig kunnen adresseren. De eerder geïnventariseerde knelpunten uit de startsubsidie vormen hiervoor de basis en ondersteunen de prioritering en besluitvorming.

Samenwerkingsovereenkomst (SOK)

Een effectieve projectstart vraagt om duidelijke afspraken over rolverdeling, besluitvorming, communicatie en de activering van projectleider, werkgroepen en regiegroep. De samenwerkingsovereenkomst (SOK) legt deze afspraken vast, evenals de in te richten governance, verantwoordelijkheden van penvoerder en projectleiding, omgang met resultaten en vertrouwelijke informatie en regels voor toetreding van partners. De SOK gaat de bestuurlijke en ambtelijke routing in, zodat tijdige mandatering en parafering kunnen plaatsvinden en een soepele start te waarborgen. Hiermee wordt de juridische en organisatorische basis gelegd voor de gezamenlijke uitvoering van het ZonMw-project.

Vervolgstappen

Wat	Wanneer	Wie
Digitale bijeenkomsten	17 en 19 februari 2026	Friese gemeenten
Behandeling in pfo's	Uiterlijk week 14 2026	OOV / Gezondheid
Routing en besluitvorming collegevoorstel	7 april 2026	Gemeenten
Vaststelling collegebesluit	14 april	Colleges van B&W
Verdere uitvoering	2026–2028	Onder leiding van de programmaleider